

ЖАМОАТ ТАРТИБИГА ТАЖОВУЗ ҚИЛУВЧИ ХУҚУҚБУЗАРЛИКЛАР ПРОФИЛАКТИКАСИ БЎЙИЧА ФАОЛИЯТИНИНГ ТУШУНЧАСИ

Абдурахмонова Дурдонахон Ғайратжон қизи

Ўзбекистон Республикаси ИИБ Академияси

3-босқич 307-гуруҳ курсанти

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 18-april 2023 yil

Ma'qullandi: 20-april 2023 yil

Nashr qilindi: 25-april 2023 yil

KEY WORDS

жамоат тартибини сақлаш,
жамоат тартибига тажовуз,
хуқуқбузарлик, профилактика,
ҳалқ ҳаёт тарзи, маънавият,
қадрият, менталитет.

ABSTRACT

Мазкур мақолада биз Жамоат тартибига тажовуз қилувчи хуқуқбузарликлар профилактикаси бўйича фаолиятининг тушунчаси таҳлилини амалга оширамиз ва мулоҳазаларимизни баён қиламиз.

Жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш ички ишлар органлари фаолиятининг асосий йўналишларидан бири ҳисобланади. Республикамиз аҳоли турар жойларида жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш, хуқуқбузарликларнинг олдини олиш, жиноятчиликка қарши курашиш аҳолининг ҳуқуқий маданиятини юксалтиришга қаратилган комплекс тадбирларни ўзлуксиз амалга ошириш имкониятига эга бўлган, ҳалқимизнинг ҳаёт тарзи, маънавият, қадриятлари ва менталитетга тўлиқ мос келадиган бутунлай янги тизим таянч пунктларига асос солиниши бу борадаги ислохотларнинг асосий натижаларидан бири ҳисобланади.

Ўтган йиллар давомида республикамызда фаолият олиб бораётган таянч пунктларининг жамоат тартибини сақлаш ва фуқаролар осойишталигини таъминлаш, хуқуқбузарликларни олдини олиш, жиноятчиликка қарши курашиш ҳамда фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини юксалтириш соҳасида юқори натижаларга эришилди. Таянч пунктларининг жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини батафсил ўрганиш аввало, жамоат тартиби тушунчасининг мазмунини ёритиб ўтилиши талаб қилинади.

Жамоат тартиби фуқароларнинг шахсий хавфсизлиги, жамоат ҳафсизлиги, корхона, муассаса, ташкилотлар, жамоат ташкилотларининг нормал фаолият кўрсатиши, фуқароларнинг меҳнат қилиши ва дам олиши учун тўлиқ шароит яратишга, уларнинг шаъни-қадр кимматини ҳамда умуминсоний қадриятларини ҳурмат қилишга йўналтирилган ҳуқуқий ижтимоий меъёрлар асосида жамоат жойларида юзага келадиган ва ривожланадиган ижтимоий муносабатлар тизими.

Жамоат тартибига тажовуз қилувчи хуқуқбузарликлар, айникса, безорилик хуқуқбузарлигининг олдини олиш муҳим аҳамият касб этади. Биз жамоат тартибига

тажовуз қилувчи ҳуқуқбузарликлар ичида безорилик ҳуқуқбузарлиги ҳамда жиноятини мавзуимизнинг асосий қисми сифатида сўз юритамиз. Ушбу ҳуқуқбузарликни олдини олиш учун 1994 йилда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 277-моддаси ва Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 183-моддасида ушбу ҳуқуқбузарликларни содир этган шахслар учун жавобгарлик белгиланган. Ушбу қонунлар асосида жамоат тартибини сақлаш ва жиноятларни олдини олиш шунингдек фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишда ҳуқуқий асос яратилди.

Жамоат тартиби ва хавфсизлигига қарши қаратилган безорилик жинояти ижтимоий хавфлилиги жиҳатдан жамоат тартибига жиддий таҳдид солади. Безорилик жинояти жамиятда ўрнатилган юриш-туриш қоидаларини ҳамда жамоат осойишталигини бўзади. Шу билан бирга мазкур жиноят содир этилиш натижасида фуқароларнинг соғлигига, мулкига ва умум эътироф этилган ахлоқ нормаларига путур етказди. Безорилик жиноятининг бевосита объекти жамоат тартибини таъминловчи ижтимоий муносабатлар ҳисобланади. Кўшимча бевосита объекти эса шахсларнинг соғлиги мулкӣ муносабатлар ва бошқалар ташкил этади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суд пленумининг безориликка оид суд амалиёти ҳуқуқидаги 2020 йил 14 июндаги 9-сонли қарорида таъкидланишича безорилик - жамоат тартибига қарши қаратилган жиноят бўлиб жамиятда юриш-туриш қоидаларини қасддан менсимасликда ифодаланган ҳаракатлар шахсни уриш, дўппослаш баданга энгил шикаст етказиш ёки ўзганинг мулкига анча миқдорда шикаст етказиш ёхуд нобуд қилиш билан боғлиқ ҳолда содир этилади. Жамиятда юриш-туриш қоидаларини қасддан деганда қонунларга, ахлоқ-одоб нормаларига, жамиятда мавжуд бўлган урф-одат ва ананаларга ҳурматсизлик тушинилади.

Безорилик жинояти билан маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳисобланган менсимаслик майда безориликдан бир қатор хусусиятларига кўра ажралиб туради. Майда безорилик Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 183-моддасида белгиланган бўлиб унга кўра ушбу ҳуқуқбузарлик жамоат жойларида уятли сўзлар айтиш ёки шундай сўзлар билан сўкиниш беҳаё қилиқлар кўрсатиш ёхуд одамларга нисбатан ҳақоратомўз шилқимлик қилиш ҳамда жамоат тартибини ва фуқаролар осойишталиги бўзиш каби жамиятда юриш-туриш қоидаларини қасддан менсимасликда ифодаланади.

Бунда жиноят кодекси 277-моддаси биринчи қисмида кўрсатилган жамоат тартибига қарши қаратилган жиноят бўлиб жамиятда юриш-туриш қоидаларини қасддан менсимасликда ифодаланган ҳаракатлар шахсни уриш дўппослаш баданга энгил шикаст етказиш ёки ўзганинг мулкига анча миқдорда шикаст етказиш ёки нобуд қилиш билан боғлиқ ҳаракатлар бўлмаслиги лозим. Бундан ташқари гуруҳ бўлиб содир этилаётган майда безорилик башарти уларнинг ҳаракатларида безорилик жинояти таркибидаги жиноий оқибатлар бўлмаслиги лозим.

Агарда майда безорилик ҳаракатлари давом этиб айбдорнинг кейинги ҳаракатларида шахсни уриш, дўппослаш, баданга энгил шикаст етказиш ёки мулкни қасддан нобуд қилиш ёки шикаст етказиш анча миқдорни ташкил этса шахс маъмурий жавобгарликка тортилмасдан жиноий жавобгарликка тортилади. Жамоат тартибини қўпол равишда бўзиш қуйидагича, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ёки қонун билан қўриқладиган манфаатларига ёхуд давлат ва жамият манфаатларига жиддий зарар

етказиши мумкин бўлган ҳаракатлар ёки жамиятда қонунлар билан ўрнатилган тартиб ёхуд умумеътироф этилган ахлоқ нормаларини айбли равишда бўзишда ифодаланган ҳаракатларни содир этиш тушинилади. Масалан маданий диний ёки бошқа оммавий тадбирлар ўтказилишининг бўзилиши фуқароларга сабабсиз тажовузкорона қўполлик, сурбетлик қилиш ва бошқа шу кабиларда ифодаланади.

Жамиятда юриш-туриш қоидаларини қасддан менсимасликда ифодаланган хулқ-атворнинг мавжудлиги ҳар қандай шахс манфаатларига зарар етказишда ифодаланган ҳаракатларнинг юқори менсимаслик даражасини ўзида акс эттиради. Бундай ҳаракатлар айбдорнинг ҳаракатлари шахсий мотив юзасидан аниқ муайян бир шахсга йўналтирилмайди балки ҳар қандай нотаниш шахсларга нисбатан амалга оширилади.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Олий суд пленумининг безориликка оид суд амалиёти ҳуқуқидаги 2020 йил 14 июндаги 9-сонли қарори. Т-2020 йил./http:www.lex.uz. (05.01.2022 й мурожаат қилинган).
2. Ўзбекистон Республикаси Маъмурий Жавобгарлик тўғрисидаги кодекс. Янги таҳрири. Т-2022й. Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекс. Янги таҳрири. Т-2022 йил 22 апрелъ./http:www.lex.uz (05.01.2022 й мурожаат қилинган).
3. Арипова, А. Х. (2021). Нутқ моҳиятини ташкил этувчи муҳим восита. Scientific progress, 1(6).

INNOVATIVE
ACADEMY